

In de greep van de gynaecoloog Schoon L. Amsterdam: Pieter Lakeman Publishers, 1990; 249 pagina's, prijs NLG 29,50; ISBN 90-73299-01-2.

Onder de prikkelende titel 'In de greep van de gynaecoloog' beschrijft Lidy Schoon, politicologe aan de Universiteit van Amsterdam, de invloed van artsen en met name gynaecologen op vrouwenlevens. Als basis bestudeerde ze de jaargangen 1976 tot en met 1988 van de drie belangrijkste medische tijdschriften (helaas zonder te vermelden welke ze hiermee bedoelt). Met de literatuur als uitgangspunt maakt ze een algemene politieke analyse van de medische macht en een feministische analyse van de relatie tussen mannelijke artsen en vrouwelijke artsen, vroedvrouwen en patiëntes.

Een boeiend thema, dat van verschillende kanten te benaderen is. Lidy Schoon kiest voor de kant van de polarisatie. Genuanceerd wordt er al genoeg, lijkt ze te denken, laat ik de zaken weer eens duidelijk tegenover elkaar zetten. Het gevolg is dat de teneur van de boze wolf die het op onschuldige geitjes heeft voorzien, zelfs de blik van de feministische lezer af en toe dreigt te vertroebelen. En dat is jammer, want het leidt af van die punten in de analyse die voor artsen en vrouwen van belang zijn.

Het eerste deel van het boek gaat over de politieke aspecten van de geneeskunde, de verschuivende grens tussen ziek en gezond, en de medicalisering van in principe fysiologische gebeurtenissen als zwangerschap en bevallen. Van waken naar be-waken, van care naar cure. De positie van vrouwelijke artsen en vroedvrouwen in de mannenwereld van de geneeskunde komt aan bod, en de invloed van het aantal artsen op de medische consumptie.

In het tweede deel van het boek wordt de blik gericht op de gynaecologie. De epidemische toename van het aantal uterusextirpaties in de zeventiger jaren wordt kritisch geanalyseerd, evenals het bevolkingsonderzoek op baarmoederhalskanker.

Deel drie tenslotte plaatst ziekte in een sociale context. De vooroordelen over vrouwelijk ziektegedrag worden besproken. Ook de discussie binnen de vrouwegezondheidsbeweging over het recht op medische verworvenheden enerzijds, tegenover het gevaar van medicalisering anderzijds krijgt aandacht.

Het is een vlot geschreven boek waarin Lidy Schoon in heldere, ook voor de leek begrijpelijke taal haar visie uit de doeken doet. Als oud-verpleegkundige kent ze de medische wereld, wat blijkt uit de talloze voorbeelden waarmee ze haar verhaal lardeert. De beperkingen van de technologische ontwikkeling in de geneeskunde, het gemak waarmee vrouwen nog te vaak een

uterusextirpatie aangedaan wordt, ongewenste intimiteiten in de spreekkamer, het zijn een paar voorbeelden uit deze schets van de andere kant van het medisch bedrijf.

Voor geïnteresseerde huisartsen die zich niet laten afschrikken door ongenueanceerde uitspraken een boeiend boek, dat op zijn minst tot nadenken aanzet.

Rikste Hinloopen

Voeding [Practicum huisartsgeneeskunde. Van Binsbergen JJ, Van Staveren WA. Utrecht: Bunge, 1990; 71 pagina's, prijs NLG 35,-, abonnees NLG 29,-. ISBN 90-6348-096-2.

(Na)scholing in voedingsleer is welkom in de (reguliere) geneeskunde; voeding komt ter sprake in ongeveer 14 procent van de aandoeningen die aan de huisarts gepresenteerd worden; hoog in de mortaliteitsstatistieken staan ziekten die in belangrijke mate veroorzaakt worden door een verkeerd voedingspatroon; irrationele opvattingen over voeding leiden een bloeiend bestaan (onder meer blijkend uit de mate waarin vitaminegebrek of bepaalde bestanddelen in de voeding verantwoordelijk worden gesteld voor allerlei kwalen); consumenten richten hun aandacht niet alleen meer op voedingsbestanddelen die bijdragen tot hartvaatziekten (cholesterol, zout) of kanker (additieven), maar ook in toenemende mate op al dan niet vermeende voedselallergieën; de media spelen met niet altijd genuanceerde berichten in op twijfel aan de veiligheid van de voeding.

De huisarts met voldoende kennis van de voedingsleer moet 'theoretische, algemene en specifieke voedingsadviezen weten te vertalen naar de individuele behoefte en mogelijkheden', zodat dit soort trends in gunstige zin beïnvloed kunnen worden. De auteurs geven hiertoe een aanzet door het bespreken van 'een aantal niet-alledaagse aspecten van voeding en gezondheid vanuit de optiek van de huisarts en voedingskundige, met het doel de belangstelling van de huisarts voor voedingsvraagstukken te verbreden'. Ze laten hiertoe, op de in deze serie bekende wijze (casusbeschrijving afgewisseld met theorie), de volgende onderwerpen de revue passeren: voedingsproblemen bij de werker in onregelmatige dienst, voeding van de sportbeoefenaar, voeding van de bejaarde, lage Quetelet-index, alcoholmisbruik, hypercholesterolemie en atherosclerose, jicht, hiatus hernia diaphragmatica, colitis ulcerosa, allergie en terminale zorg. Zij wijzen op allerlei nuttige, basale zaken, zonder naar volledigheid te streven.

De kracht van het boekje is gelegen in het vermogen om interesse te wekken in de rol die voeding speelt in het alledaagse klachtenpatroon

van de patiënt. De casusbeschrijvingen roepen beelden op van patiënten uit de eigen praktijk en vergroten de aandacht voor voeding in het dagelijks leven: aandacht die voorwaarde is voor juiste toepassing in de eerste lijn van principes uit de voedingsleer. Het uitgangspunt van de auteurs (stimuleren van belangstelling en niet zozeer kennisvermeerdering) heeft tot gevolg dat de lezer na een aantal hoofdstukken weliswaar geïnteresseerd is geraakt, maar ook onvoldaan het boek terzijde legt, omdat de theoretische stukjes te fragmentarisch zijn om ermee te kunnen werken.

Als licht verteerbaar, eetlust opwekkend voorgerecht is dit boekje zeker geslaagd; een hoofdgerecht blijft noodzaak.

Peter Lucassen

Integratief medisch denken, over psychopathogenetische reconstructie. Een psychiatrische bijdrage [Dissertatie] Koerselman GF. Amsterdam: Vrije Universiteit, 1990. Handelsuitgave: VU uitgeverij, 1990; 203 bladzijden, prijs NLG 55,-. ISBN 90-6256-907-2.

Integratief medisch denken is fraai uitgegeven. Het ligt prettig in de hand, het leest plezierig.

In dit boek schetst de auteur een aanpassing van het bestaande medische model, die het mogelijk moet maken ziekmakende psychische processen net zo te benaderen als ziekmakende lichamelijke processen. Stap voor stap voert hij de lezer langs concepten die hebben bijgedragen aan het model dat hij ons tenslotte aanreikt. Successievelijk komen aan de orde: de psychosomatiek, inclusief de daarop gerichte kritiek, het 'life event'-onderzoek, het stress-onderzoek, Pavlov, de attributietheorie en de cognitieve psychologie. Wie door zo'n opsomming wordt afgeschrikt, kan ik verzekeren dat het betoog op een zo heldere wijze wordt opgebouwd en dat het didactisch zo goed ik elkaar zit, dat het voor geïnteresseerden – en welke arts zou dat niet zijn? – een meeslepend pleidooi vormt.

Tenslotte worden drie niveaus aangenomen, waarop het brein informatie toetst. Met behulp daarvan wordt analyse van psychopathologische processen mogelijk geacht binnen het bestaande, maar nu theoretisch uitgebouwde medische model. De bruikbaarheid van dit model wordt aan vier casus gedemonstreerd. Het hadden er naar mijn smaak meer mogen zijn. Hoewel de auteur bij zijn beschrijving niet uit het oog verliest dat zijn model hier en daar speculatief blijft, is de lezer dan al zozeer door dit betoog meegesleept, dat hij dat bijna zou vergeten.

Een must voor ieder die in de theorie der geneeskunde is geïnteresseerd.

W.W. Oosterhuis